

STATUETA VISĂTORULUI*

Aproape singular e gestul criticului și istoricului literar Mircea Dinutz de a dedica scriitorilor vrânceni, din ale căror rânduri face el însuși parte, o colecție restitativă și întrucâtva justițiară. Folosesc acest adverb primar dintr-un scrupul de exactitate, pentru a nu trece sub tăcere numele câtorva împătimiti ai teoriei **localismului creator** care s-au supus de bunăvoie aceleiași munci sisifice. Îi am în vedere pe Florea Firan, venerabilul „arhondolog” al literaților olteni, pe Stan V. Cristea, „registratorul” infatigabil al autorilor teleormăneni și pe George Vulturescu, cel care a alternat uneltele poetului cu acelea ale lexicografului pentru a releva dimensiunile patrimoniului literar din ținuturile Sătmăruului. Sunt, cum se poate observa, oameni la a treia tinerețe, îndeobște profesori, care simt nevoia – cumva ciudată în ochii generațiilor amnezice care vin – de a se afilia unor tradiții, chiar dacă acestea s-au manifestat într-un perimetru restrâns. Într-un timp în care se face, cam demagogic, cultul regiunilor și al regionalismului, atari întreprinderi ar trebui să fie numeroase. Și totuși nu sunt! Într-un stat, România, pe cale a deveni mai degrabă un teritoriu decât o țară, națiunea etnică migrează, iar națiunea civică doarme un somn ce se anunță lung. Sântem deja o federație morganatică de „țări”, ale Bârsei, Zarandului, Loviștei, Obcinelor, Vrancei ș.a.m.d. ai căror locuitori, constată cu amărăciune dl. Mircea Dinutz, „tresar tandru doar la foșnetul bancnotelor”, iar în privința „faptelor culturale” cultivă uitarea compactă și cinică. Iată de ce în absența unor proiecte mari, unificatoare, sunt binevenite și „analele” acestor fragmente de Românie.

Acestui demers i se consacră de ani buni și profesorul Mircea Dinutz. Structura de istoric literar atașat valorilor clasice (este între altele editorul și analistul sagace al **Lyddei**, mult nedreptățitul „roman de idei” al lui Duiliu Zamfirescu) îl ajută să evite mitul generației spontanee. Pentru domnia sa Vrancea literară de ieri e **una** cu aceea de azi, iar asta se vede și din dispunerea cronologică a literaților abordați în colecția „Scriitori vrânceni contemporani” pe care a inițiat-o împreună cu regretatul Alexandru Deșliu. Micromonografiilor **Virgil Huzum** (2005), **Ion Larian Postolache** (2006) i-a urmat una închinată poetului și publicistului **Florin Muscalu**, carte apărută la Editura Pallas.

Parcă mai mult decât în precedentele, în ultima instinctul justițiar e mai viu, mai înverșunat în lupta cu bestia neagră a timpurilor noi – AMNEZIA. Literatul care se descarcă savuros în portrete „cu cheie” risipite când și când în coloanele acestei reviste își clamează acum indignarea fără menajamente, dând până și unui „tabel cronologic”, adică unui text stropit prin definiție cu apă sfințită ori zaharată, aceste inflexiuni polemice

eminesciene ce dau paginii un relief viu: „Marea noastră tristețe (și nu e, nici pe departe, singura) ar fi aceea că s-au împlinit abia șase ani de la dispariția sa brutală și nedreaptă, iar Vrancea, ingrată, ca-n atâtea alte cazuri, cu oamenii de spirit, l-a dat uitării... Nimeni nu pare să-și mai amintească faptele sale culturale, câte au fost, ci mai degrabă slăbiciunile, păcatele, vinile (reale sau închipuite) fascinante pentru acei ce n-au lăsat și nu vor lăsa nimic în urma lor, decât șubrezenia unei vieți irosite fără prea mare folos. Dar mai dureroasă decât orice e UITAREA, indiferența, sensibilitatea tocită a concitadinilor noștri...” Iar când aceste cuvinte vin din partea unui intelectual ale cărui relații personale cu obiectul investigației sale critice s-au aflat ani de zile „aproape de temperatura zero” nu poți să nu-i admiri noblețea conduitei.

I-am citit cartea cu inima strânsă, asediat de amintiri când vesele, când dureroase. L-am cunoscut pe Florin Muscalu în anul debutului său editorial și l-am văzut la Neptun, în preziua năpraznicei lui morți. Mărturisesc că prima lui plachetă, **Tara bătrânului fotograf** (1970), mi-a stârnit verva persiflantă. Domnul Mircea Dinutz susține că dintre multele reacții critice pe marginea cărții, doar una singură, aceea semnată de Ilie Constantin în **România literară**, a fost malițioasă. Ei se cuvine a fi alăturată și recenzia pe care am publicat-o în octombrie 1970 într-un mare cotidian. Ofensat, poetul n-a păstrat-o în arhiva lui sentimentală, ceea ce dovedește câtă dreptate avea istoricul literar Aurel Sasu când nota că scriitorul român „e selectiv după obiceiul pământului”, iar naturelului său îi displace „criteriul de transparentă”. Nu-mi plăcea atunci, cum nu-mi place nici acum, doza de **teribilism** a autorului ce afirma că „i s-au cariat dinții stând printre cărți” și invita familiar, prea familiar, la taclale poeți precum Rimbaud, Eminescu, Bacovia, Trakl. Peste ani, doamna Dorina Grăsoiu a scris că „gestul lui „dovedește fie un teribilism juvenil, fie o îngrijorătoare megalomanie!” Îmi revindic în acest sens o prioritate.

Iertată fie-mi această digresiune, dar mi-aduc aminte că la puține zile după apariția recenziei am fost căutat la redacție de un tânăr longilin, donchijotesc, însoțit de un Sancho Panza ce-și etala, pe sub un tricou de matelot, pectoralii și bicepsii de dimensiuni herculeene. Erau Florin Muscalu și secundul său, prozatorul Traian Olteanu, care-mi promitea un răspuns **tare**, cam în felul celui făgăduit de Sadoveanu contestatarului său H. Sanielevici. Există însă și un Dumnezeu al tinerilor critici care-i ajută să iasă pe calea dialogului din locurile strâmte ale vieții. Ilam explicat calm, pedagogic, motivele maliției mele și, culmea, l-am convins. Ne-am despărțit în bune relații și așa am rămas până la prematurul său sfârșit pe drumul Lehliului.

Prieten și monografist al lui Florin Muscalu, dar și mai mare prieten al adevărului, istoricul literar Mircea Dinutz îi taxează la rândul-i „teribilismul” ce provoca destule zâmbete și ironii. Dar face un lucru și mai important. Selectează și comentează, **cu gust sigur**, 60 de poezii, din cele 480 publicate de Florin

* Mircea Dinutz, **Florin Muscalu**. Schiță monografică. Antologie de texte literare. Col. Scriitori Vrânceni Contemporani. Focșani, Editura Pallas, 2007.

Muscalu în 11 volume, modelând din ele o statueta critică demnă de un loc aparte în Panteonul literar al Vrancei.

Curățat de zgura unor accese egolate, de vanitățile inerente oricărui literat, Florin Muscalu se vedește a fi în perspectiva timpului un **poet**. Nu unul cu majusculă, dar nici unul neglijabil, pierdut în plutonul alergătorilor anonimi după glorie. A avut o evoluție relativ lentă, dar continuu ascendentă, căutându-se pe sine în alții, mai mari, și reușind finalmente chiar să se și **găsească**. A fost neîndoielnic un livresc (stagiul de șoarece de bibliotecă i-a priit!), un ceremonios ce-și controla dicția, prozodia, metafora. Captiv al iluziei, în clipele lui faste își transforma elegiile într-o necurmată căutare a fantomei sacre – Poezia.

Sunt două „teme”, două simboluri, două metafore centrale în scrisul său: **pasărea** (botgrosul, mierla, albatrosul, pasărea lyră, lebăda, canarul, privighetoarea, prepelița, cocorul, porumbelul, șoimul, vulturul) și **lupoaica albă**, amândouă trimițând la un imaginar în care celestul și teluricul, uranicul și htonianul își revendică părți egale. Ca simbol, **Pasărea**, scria Gaston Bachelard în capitolul **Poetica aripiilor** din **Aerul și visele**, este „imaginația materială a purității”. „Pentru imaginația dinamică, mai adăuga criticul, prima ființă care zboară într-un vis este visătorul însuși.” Un Icar cu delicate aripi de cuvinte a fost și Florin Muscalu. Fără a se apropia prea mult de soare, zburând mai degrabă jos, prin „ținuturi policandre” în care reveria, visarea cu ochii deschiși se substituie neliniștitoarei faune onirice nocturne, poetul a strâns în chihlimbarul versului amintirea păsării care ar fi vrut să fie. **Elegia semnelor din chihlimbar** din volumul **Lupoaica albă**, îmi pare de aceea a fi poezia ce-l reprezintă cel mai bine în posteritate: „În cheagul stins de chihlimbar / Aripa păsării întârzie, / Incinerată ca o altă lume / În viața și în moartea lui de stea. // Cavoul dulce-al păsării amare / Pe ceruri strălucea ca un calvar / Și oamenii, de veacuri, își tot spuneau că-i luna / Cheagul etern din vechiul

chihlimbar. // În el se-nmiresma aripa dragă / De-un mir mai tragic, de un chip frumos / Și peste mări, când marea-l ajungea / Semnul era de galben albatros. // Astfel, din arta lumii dureroasă / Deasupra mării, înspre Grecii clare / Corăbii trec cu mirodenii sacre / Și-un semn, de pe pământ, în chihlimbare.” Și-același simbol, al poeziei ce reține în transparența secundă, dar eternă a versului, aburul emoției de odinioară, emană o luminozitate stranie, *d’outré tombe*, în alt poem memorabil: „Mierla pasăre, lumină postumă în chihlimbar, / Mierla greacă de cântec aburind, / Acel straniu doliu al văzului, / Ca o urmă lăsată pe cer de argint...// Dacă s-ar sparge câteva chihlimbare, / Așa cum ai sparge un ou, / Stolul liliachiu al mierlelor / Din moarte ar zbura din nou...// Noi astfel am sta sub același argint / Iarăși adus pe pământ / De acele mierle venite cântând, / Înapoi, din mormânt...” (**Mierla greacă**).

Lupoaica, încarnare arhetipală htoniană ce exprimă, după Gilbert Durand, spaima de timpul devorator, e sub pana lui Florin Muscalu, un simbol inițiativ în nemurire: „În scorbura foșnind pe fundul mării, / Cu suflet fumuriu de depărtare, / Trăiește o lupoaică, poezia – / Lupoaica albă care nu mai moare.” Să nu uităm că albul e culoarea esențială a înțelepciunii, a revelației, a stării de grație. Ca orice poet ce-și respectă condiția, Florin Muscalu a fost fascinat de ea. Poemele lui rezistente estetic alcătuiesc o simfonieta în alb. Criticul și istoricul literar Mircea Dinutz i-a captat sonoritățile într-o carte densă, ce se citește cu plăcere. Descoperim în ea, cum scriam, o statueta, modelată fin, a Visătorului. Și mai întrezărim în paginile sale chipul în sfârșit senin, surâzător și împăcat, al celui care mărturisea calm: „Țara de basm nu este bătută în cuie, / Astăzi o vedem și mâine nu e.../ Ea a fost mult mai mare pe la bunici, / A trecut pe la părinți și mai este aici. / Acum e la noi, însă e mare, vă jucați în ea, / Țara de basm e chiar inima mea.../ A acelaia ce sunt cu creionul în mână și scriu / Și mă joc cu voi printre rânduri în cărți și sunt viu...”